

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av mangårdsbyggnaden på Vallsnäs 1:13, Unnaryd, Hylte kommun

Linderson, Hans

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2013). *Dendrokronologisk analys av mangårdsbyggnaden på Vallsnäs 1:13, Unnaryd, Hylte kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2013:39). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

1 oktober 2013

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2013:39
Hans Linderson
**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV MANGÅRDSBYGGNADEN PÅ VALLSNÄS
1:13, UNNARYD, HYLTE KOMMUN**

Uppdragsgivare: Kurt R Johansson, Vallsnäs 304, 310 83 Unnaryd

Område: V Småland **Prov nr:** 61771-61777 **Antal sågprov:** 7 varav 5 debiteras

Dendrokronologiskt objekt: Mangårdsbyggnaden på fd Vallsnäs säteri

Resultat:

Dendro-Id	Prov nr Beskriv	Träd- slag	Antal år; (antal radier annan än 2)	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår Vinterhalvår	Proveniens, lokal (L) trädets egenålder
61771	1, golv	Gran	55	W	Ej datering	-	90-110
61772	2, golv	Tall	37	Sp 25, W	Ej datering	-	70-90
61773	3, mittvägg	Tall	85	Sp 85, W	1731	V 1731/32	L, 90-110
61774	4, takstol	Tall	118	Sp 52, W	1693	V 1693/94	L, 120-140
61775	5, takstol	Tall	77	Sp 40, W	Ej datering	-	90-110
61776	6, östvägg	Tall	118	Sp 48, W	1694	V 1694/95	L 130-150
61777	7, östvägg	Tall	142	Sp 58, W	1693	V 1693/94	L 150-170
61778	8, östvägg	Tall	64	Sp 39, W	Ej datering		70-90

Kommentarer till den dendrokronologiska dateringen

Golv virket, prov 1-2

Det undersökta virket består av snabbvuxen fur och gran. Detta har inte varit möjligt att datera.

Mittväggen 2:a våningen, varv ca 5 eller 6, prov 3

Detta är avverkat **vinterhalvåret 1731/32**. Förutsatt att dateringen representera det övriga virket i mittväggen så är denna vägg uppförd 37 år efter husets byggnad.

Takstol, prov 4-5

En av två prover dateras, vilken är avverkad **vinterhalvåret 1693/94**.

Östra ytterväggen, prov 6=varv 7-8, prov 7= varv 5-6

Virket är avverkat under två säsonger, **vinterhalvåren 1694/95 respektive 1693/94**.

Att dateringarna avviker ett år kan bero på att man har samlat virke ett par år inför bygget. Vanligtvis är denna lagring relativt kort, flera års lagring kan skada virket.

Slutsats

Två skilda byggnadsdelar, yttervägg och takstolen, har fått samma datering. Byggnaden bör därför vara uppförd år 1695 eller möjligen något år senare. Mittväggen i nord sydlig riktning, åtminstone andra våningens är uppförd år 1732 eller något år senare.

Virket som är avverkat på 1600-talet har utvecklat mycket ojämn tillväxt inom vissa årsringssekvenser. Detta brukar uppträda när träden stått på en ståndort med instabilt underlag till exempel på mark med torvbildning.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger kan olika informationer förkomma. Här, virkets proveniens och egenålder.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se Tel: 046-2227891

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891 (mobil)